

Deres ref.:

Vår ref.:
22/17245-2

Dato:
02.09.2022

Høringssvar fra Sarpsborg kommune på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt

Sarpsborg kommune viser til dialog med departementet (01.06.22) om utsatt høringsfrist på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt til 9. september 2022. Sarpsborg kommune har politisk behandlet sitt høringssvar i Råd for personer med nedsatt funksjonsevne og Eldrerådet (22.8.2022), Utvalg for velferd og folkehelse (25.8.2022) og Formannskapet (01.9.2022).

Sarpsborg kommune har gjennom Søndre Viken IPR samarbeidet med KS om denne høringen, og kommunen stiller seg bak KS sine hovedanbefalinger:

1. Brukerstyrt personlig assistent (BPA)/Selvstyrt personlig assistent (SPA) ordningen bør utformes i lovverket som et likestillingsverktøy, ikke som del av helse- og omsorgstjenesteloven
2. BPA/SPA som et rettighetsfestet likestillingsverktøy sikres best gjennom en statlig administrert ordning.
3. Regjeringen må ta initiativ til en tilleggsutredning hvor en lovfesting av BPA/SPA forankres i folketrygdloven.
4. Tilleggsutredningen bør også klargjøre hvilken personkrets en fremtidig ordning skal gjelde for, samt hvordan offentlig myndighet med ansvar for å tilby ordningen kan sikre forsvarlighet for både tjenesteytere og tjenestemottakere
5. Dersom kommunene fortsatt skal ha ansvar for ordningen i fremtiden, er det en forutsetning at den enkelte kommune har reelt faglig og politisk handlingsrom i utformingen av ordningen i egen kommune.
6. De økonomiske konsekvensene for kommunene av å vedta ytterligere rettighetsfesting i henhold til mindretallsforslag i utvalgets innstilling, er betydelig undervurdert.

I tillegg til Sarpsborg kommune vektlegge at BPA-ordningen må bygge på kravene i FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Lovutvalgets delte syn på BPA synliggjør at saken er kompleks og at forskjellige hensyn står mot hverandre. Kommunens høringsuttalelse tar utgangspunkt i at utvalget som har skrevet NOUen ikke har klart å komme fram til en flertallsinnstilling. Dette bekrefter kommunens erfaringer med BPA, at det er en rettighet og en tjeneste som byr på sammensatte utfordringer.

Kommunen mener at «selvstyrt personlig assistanse» (SPA) er et godt navn som gjenspeiler det sentrale ved ordningen, men at det ikke er i pakt med det kommunale selvstyret, og ikke i pakt med likestillingsformålet å ha SPA som en kommunal ytelse.

Det vil være viktig å klargjøre hvordan den offentlige myndighet som har ansvaret for å tilby ordningen samtidig kan sikre at tilbudet er forsvarlig både for mottaker og utfører av tjenesten. I små arbeidsmiljøer med fare for rollesammenblanding (mellom bruker, arbeidsleder og assistent) må dette spesielt hensyntas. Ordningen må sikre at de ansatte har god vurderingskompetanse og at de har evne til å ivareta sin rolle.

Kommunen mener ansvaret for ordningen bør overføres til staten om målene for ordningen skal nås. En statlig ordning i form av en rettighet etter folketrygdloven vil kunne gjøres til en mer direkte rettighet, uten det mer eller mindre sterke preg av helsefaglig skjønn, konflikt med kommunalt fritt skjønn og konflikt med kommunalt selvstyre som det vil ha hvis det fortsatt blir en kommunal ordning.

Kommunen legger til grunn at BPA/SPA som et likestillingsverktøy sammen med de andre målsetningene i mandatet gir en høyere kostnad enn tradisjonelle helse- og omsorgstjenester. Dersom BPA-ordningen utvides innenfor det kommunale ansvaret forutsettes det at utvidelsen fullfinansieres av staten.

Forslaget om lovendringer og ny forskrift om selvstyrt personlig assistanse utfordrer helselovgivningens krav til likebehandling og forsvarlighet, med spesialiserte og spissede rettigheter for en begrenset brukergruppe. En forskrift som regulerer ordningen, vil kunne tydeliggjøre og gjøre ordningen mer forutsigbar, både for kommunene og for målgruppen for ordningen.

Dagens BPA-ordning tar utgangspunkt i at den som får innvilget BPA skal ha samme timer til rådighet som om vedkommende mottar ordinære tjenester. I forslag til ny ordning skal flere timer til rådighet bidra til et reelt likestillingsverktøy. En utvidelse av timer i BPA-ordninger vil kunne gå på bekostning av ordinære tjenester, og skape store forskjeller. Flere BPA-timer må avveies mot helse- og omsorgslovgivningens prinsipper om nødvendighet og forsvarlighet.

Det foreslås en endring i rett til BPA-tjenester, fra behov for minst 32 timer i dag, til behov for minst 20 timer i uken. Dette vil medføre mange søknader fra personer som like godt kan nyttiggjøre seg andre tjenester som kommunen tilbyr. Det samme gjelder for forslaget om en heving av aldersgrensen fra 67 til 72 år. Disse endringene vil innebære store merkostnader for kommunene. Dersom ny ordning medfører at det tildeles flere timer til BPA enn til ordinære tjenester, vil det skape større forskjeller mellom de som har denne tjenesten og de som ikke omfattes av ordningen. Ved å utvide ordningen med BPA legges det opp til flere ufaglærte arbeidere som skal jobbe under forhold som er vanskelig å regulere og følge opp etter gjeldende arbeidslivsregler. Dette kan igjen påvirke tjenestekvaliteten og oppfølgingen av ansatte. Antall assistenter i deltidsstillinger vil øke, noe som ikke er en ønsket utvikling.

Det er vanskelig å se hvordan forslaget om å gi BPA/SPA i barnehage og skole/SFO vil begrense antall assistenter barnet må forholde seg til i løpet av en dag. På grunn av arbeidstidsbestemmelser, vil det være behov for flere assistenter i løpet av en dag uavhengig av hvordan bistanden organiseres. Det vil imidlertid ytterligere redusere kommunens mulighet for effektiv organisering. En BPA-assistent vil blant annet ikke ha mulighet til å gi bistand til flere barn. BPA vil være en mer kostbar måte å organisere tjenestene på enn å ansette assistenter som oppvekst selv organiserer. Det bør fortsatt

være et eget ansvar for opplæringsinstitusjonene å sørge for tilpasset opplæringsmiljø og tilstrekkelig assistanse i skolen til å gjennomføre opplæringen på en best mulig måte.

Kommunen støtter forslaget om at det skal tas et nasjonalt ansvar for kompetanseutvikling for selvstyrt personlig assistanse ved et nasjonalt kompetansesenter.

Saksbehandler: Anders Reknes, Kommuneområde helse og velferd